

**Migračné a integračné procesy
v globálnom veľkomeste
(na príklade slovenských migrantiek
v Londýne)**

Dagmara MAJEROVÁ

Katedra sociálnych štúdií a etnológie
Filozofická fakulta
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
2016

© Mgr. Dagmara Majerová, PhD.

© Katedra sociálnych štúdií a etnológie FF UMB v Banskej Bystrici

Recenzenti:

Prof. PhDr. Leoš Šatava, CSc., Ústav etnologie, FF,
Univerzita Karlova, Česká Republika

PhDr. Martina Bocánová, PhD., Katedra etnológie
a mimoeurópskych štúdií, FF, Univerzita Cyrila
a Metoda, Trnava

Prvé vydanie: 2016

Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela
v Banskej Bystrici

Tlač: EQUILIBRIA, s.r.o., Košice

Obálka: Dagmara Majerová

na motívy Jamesa Wannertona and Transport of London –
Tastes of London 1964 – 2013

Jazyková úprava: Martin Majer

ISBN 978-80-557-1105-8

Mojej rodine
manželovi Martinovi a dcére Grétke

Pod'akovanie

Za napísanie tejto knihy vd'áčim najmä podpore svojej rodiny
Martinovi a Grétke, mojím rodičom a priateľke Zuzane Pelaez,
ktorá mi pomáhala najskôr začať nový život v Londýne
a neskôr s opätovnými návratmi do mesta už ako do
výskumného terénu.

Obsah

Predhovor	5
Ciele výskumu a dizajn práce s dátami	10
Ciele	10
Charakter výskumnej vzorky	11
Biografický prístup k štúdiu migrácií	12
Dizajn terénneho výskumu	16
Súčasný stav migrácie Slovákov do Veľkej Británie	20
Motivácie migrácie	24
Stratégie integrácie a adaptácie	42
Koncepty integrácie	42
Integrácia prostredníctvom sociálnych sietí	45
Social bonding	46
Social bridging.....	54
Social bonding vs. social bridging	57
Stratégie pri rozhodovaní ostať v cieľovej krajine	63
Schopnosť konať (agency) a integračný proces migrantiek	65
Etnokultúrna identita a konštrukcia domova v kontexte integrácie	77
Konštruktivistický koncept identity.....	77
Etnokultúrna identita migrantiek a sociálne siete.....	83
(Re)konštrukcia významov domova slovenských migrantiek	96
Návraty domov	103
Partnerský a rodinný život migrantiek	107
Genderové aspekty partnerského života migrantiek	109
Migrantky a ich rola matky	121
Participácia na výchove potomstva a vzťahy širšieho príbuzenstva k rodinám migrantiek	125
Platená výpomoc v rodinách migrantiek	133
Bilingvizmus v rodinách slovenských migrantiek	143
Sumarizácia	158
Záver	171
Summary	173
Použitá literatúra	185
Menný register	197

Predhovor

Skúsiť život v európskom veľkomeste ma vždy veľmi lákal a Londýn bol pre mňa asi tá najväčšia výzva. Po skončení školy som sa rozhodla a odišla za „dobrodružstvom“. Toto mesto je veľké ako celé západné Slovensko s neoficiálnym počtom obyvateľov dvakrát väčším ako celá naša krajina. Mala som veľkú výhodu, žila tam totiž moja dlhoročná kamarátka, ktorá mi pomohla vybaviť všetky náležitosti spojené s rozbehnutím „nového“ života v zahraničí. Našla mi ubytovanie, pomohla mi s prácou a začlenila ma do svojho okruhu kamarátov a známych. Okrem svojej práce na plný úväzok pracovala aj ako učiteľka v Slovenskej víkendovej škole, kam som za ňou občas chodievala. Stretla som tam Slovenky, ktoré si v Londýne založili rodinu a chceli, aby ich deti vedeli rozprávať aj po slovensky a poznali slovenskú kultúru. Z času na čas som v parku, v metre alebo v lietadle stretávala mamičky, ktoré so svojimi deťmi rozprávali materinskou rečou a občas ma bavilo ďalej ich pozorovať, ako sa konverzácia rozvíja. Deti rozprávali striedavo slovensky a anglicky, dokonca jazyky plynulo striedali aj v rámci jednej myšlienky. Prichádzala som do kontaktu s dievčatami, ktoré tu žili už dlhší čas, občas sme sa rozprávali o zážitkoch a skúsenostiach a postupne som si uvedomovala, že ma ich životné osudy zaujímajú čoraz viac. Migrantky sa dostávali do rôznych situácií, ktoré im výrazne ovplyvňovali ich životné dráhy v Londýne a mňa fascinovali spôsoby, ako sa s danými životnými udalosťami vyrovnávali a prispôbovali svoje ďalšie

konanie v hostiteľskej krajine. V mnohých prípadoch som si uvedomovala, ako mi kamarátka uľahčila moju integráciu do spoločnosti v metropole, v porovnaní s inými dievčatami, ktoré sem prichádzali bez akýchkoľvek sociálnych sietí, či oporného bodu, ktorý by im pomohol odraziť sa od migrantského „dna“. Po návrate domov som sa rozhodla venovať sa téme migrácií aj naďalej. Postavila som ju na osobných biografiách slovenských migrantiek – matiek. Zaujímali ma tie ženy, ktoré vstúpili do manželstva s mužmi inej národnosti ako slovenskej, založili si s nimi rodiny a v tomto veľkomeste vychovávali aj svoje potomstvo. Počas častých rozhovorov som si uvedomila, že rodina a deti sú jedným z najvýraznejších faktorov ovplyvňujúcich charakter migrácie mnohých žien. Chcela som teda zistiť, ako u informátoriek dochádzalo k postupným životným zvratom, rozhodnutiam a udalostiam, ktoré ovplyvnili ich ďalšie životné projekcie budúcnosti.

Čoraz viac žien zo Slovenska hľadá svoje „šťastie“ za hranicami nášho štátu. Dnes je táto možnosť o to viac atraktívna, keďže k vycestovaniu vďaka členstvu SR v Európskej Únii nie sú potrebné žiadne povolenia, či náročné byrokratické postupy. Stačí urobiť len prvý krok – rozhodnúť sa. V minulosti bola migrácia pripisovaná mužom ako hlavným nositeľom medzinárodnej mobility. Žena bola vnímaná ako jej neviditeľná, pasívna súčasť, pritom často krát zvládala rovnaké, niekedy možno aj náročnejšie úskalia pri integrácii v cieľovej krajine. Mojm cieľom nie je vyzdvihovať ženu ako tú, ktorá má svoju migračnú cestu omnoho zložitejšiu v porovnaní s mužmi. Ide

mi o poukázanie na fakt, že ženy ako migrantky nemožno vnímať ako homogénnu skupinu, pretože každá migrantka podstupuje odlišnú skúsenosť, poznačenú rôznorodými faktormi, v neposlednom rade aj rodom. Preto som sa rozhodla tému spracovávať na pozadí biografí migrantiek. Pokúšam sa na základe rekonštrukcie ich životných príbehov poodhaliť mechanizmy spúšťajúce sa v migračnom procese žien, ako migrantky na vznikajúce životné situácie reagujú, aké stratégie volia pri ich integrácii do hostiteľskej krajiny a ako vyjednávajú vo svojom partnerskom i rodinnom živote v etnicky zmiešanom manželstve.

Ako výskumné prostredie som si zvolila tzv. „*globálne veľkomesto*“ (Sassen 1991), kde sa kumuluje veľké množstvo pracovných ponúk vo všetkých ekonomických sférach. Sústreďujú sa tu rôzne nadnárodné spoločnosti, veľké množstvo etníc, a vo výraznej miere tu dochádza k stretu a interakciám rôznych kultúr. Na svete je len niekoľko miest, ktoré možno týmto termínom označiť. Je ním napríklad Tokio, New York, či Londýn (Sassen 1991). V súvislosti s charakterom globálneho veľkomesta preto nebudem vo svojej publikácii používať pojem majorita pre označenie obyvateľov Londýna, pretože v kontexte multientickej podoby londýnskej spoločnosti ani nemožno o majoritnom obyvateľstve hovoriť. V knihe teda používam pojem kozmopolitná spoločnosť, prípadne inoetnické sociálne skupiny.

Kniha je rozdelená na dve časti. V metodológii som priblížila spôsob postupovania pri získavaní výskumných dát a vzorku informátoriek. Opísala som špecifiká výskumnej práce v metropolitnom prostredí a tiež metódu biografického prístupu, ktorú som spolu so semi-štruktúrovanými rozhovormi zvolila pre získanie

relevantných informácií potrebných na formuláciu výskumných záverov. Do tejto časti som zaradila aj kapitolu opisujúcu súčasný stav migrácie smerom zo Slovenska do Veľkej Británie, ďalej základné informácie o kvantitatívnych údajoch migrantov/migrantiek, ktoré sú však len orientačné, pretože presný počet osôb, ktorí prekročili hranice národného štátu smerom do Veľkej Británie, konkrétne Londýna, neexistujú.

Druhá časť knihy je zameraná na analýzu jednotlivých parciálnych tém vzťahujúcich sa na problematiku výskumu životných dráh slovenských migrantiek – matiek žijúcich v etnicky zmiešaných manželstvách, či partnerstvách. V prvej podkapitole som sa venovala tzv. pred-migračnej fáze, teda motiváciám, ktoré viedli migrantky k rozhodnutiu prekročiť hranice svojej rodnej krajiny a usadiť sa na novom mieste, v metropolitnom prostredí Londýna. V druhej podkapitole som analyzovala rôzne prejavy integrácie migrantiek v hostiteľskej spoločnosti. Zamerala som sa na sociálne siete, v ktorých sa ženy pohybovali a ktoré z nich hrali kľúčovú úlohu v ich jednotlivých životných etapách. V tejto časti som analyzovala aj tzv. agency – schopnosť migrantiek aktívne čeliť štrukturálnym podmienkam spoločnosti, v ktorej žijú, ako využívajú svoj habitus (Bourdieu 1985) na získanie kontroly nad svojím životom a aké stratégie si vybrali pri urýchlňovaní svojej integrácie v súvislosti so zvyšovaním svojho sociálneho i profesijného statusu v hostiteľskej spoločnosti. Do tejto časti som zaradila aj podkapitoly vzťahujúce sa na analýzu etnickej identity a na základe čoho u migrantiek dochádzalo k seba-identifikácii s rodnou

krajinou. Tak isto som interpretovala aj významy domova, ktoré podliehali v procesoch integrácie rozličným zmenám a nadobúdali diferencované podoby.

V poslednej kapitole som sa sústredila na partnerský a rodinný život migrantiek so zaostrením na rodovú deľbu úloh v rodine a manželstve, ďalej v akej miere participovalo širšie príbuzenstvo na organizácii domácnosti a výchovy potomstva migrantiek a tiež aké transnacionálne sociálne väzby sa medzi jednotlivými členmi týchto sietí formovali. Poukázala som tu aj na pohľad migrantiek na alternatívu platenej výpomoci v súkromnej sfére rodiny. Analytická časť končí kapitolou o voľbe jazyka vo výchove potomstva a alternatíva bilingvizmu. Táto časť bola už v roku 2010 publikovaná vo forme vedeckej štúdie v časopise *Antropo-webzin* Západočeskej univerzity v Plzni pod názvom *Etnicita a jazyk* (na príklade zmiešaných slovensko - britských rodín v Londýne), rozhodla som sa však v upravenej podobe tento text opäť zaradiť do publikácie, keďže téma výberu jazyka u detí v bilingválnych rodinách zaujímavo dopĺňa obraz o integrácii Sloveniek v Londýne.

Publikácia končí sumarizáciou výskumných záverov vyplývajúcich z analýzy dát získaných počas terénneho výskumu.

Aj keď tém, ktoré sa viackrát opakovali počas rozhovorov s aktérkami výskumu, bolo viac, ako táto kniha obsiahla, pokúsila som sa vybrať najmä tie, ktoré dohromady ponúkajú základný obraz začleňovania migrantiek a ich rodín do hostiteľského prostredia.

Názov: MIGRAČNÉ A INTEGRAČNÉ PROCESY V GLOBÁLNO
VELKOMESTE (NA PRÍKLADE SLOVENSKÝCH MIGRANTIEK
V LONDÝNE)

Autor: Mgr. et Mgr. Dagmara Majerová, PhD.

Recenzenti: Prof. PhDr. Leoš Šatava, CSc.

PhDr. Martina Bocánová, PhD.

Obálka: Dagmara Majerová

Rozsah: 200 strán

Náklad: 100 kusov

Vydanie: Prvé

Formát: A5

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej
Bystrici

Edícia: Filozofická fakulta

Tlač: EQUILIBRIA s. r. o. Košice

ISBN 978-80-557-1105-8